

Политика, 04.02.2009.

Да ствари нису више него озбиљне, био бих у искушењу да се мало нашалим на рачун нагло пробуђеног „уставобранитељског” патоса код појединих колега и медија. Наравно, никада није лоше да јавност, како она стручна, тако и шира, критички прати потезе извршне власти и упозорава на евентуалне случајеве злоупотребе и узурпације. Али, поштено говорећи, уз ретке изузетке, српска јавност, српски медији и српска интелигенција у тој својој критичкој функцији баш се и нису превише истицали, ни у ближој, ни у даљој прошлости. Зато, поред начелне подршке отварању дебате о понашању највиших државних представника, ваља се мало замислити и над могућим разлозима и политичким мотивима актуелне кампање.

Необично је што се то дешава у земљи у којој су још само пре пет-шест година највиши представници власти јавно поручивали да не признају одлуке Уставног суда зато што оне „нису на реформском курсу”?! Тада се то звало „реформска одлучност” и „преузимање одговорности” и било је праћено широким одобравањем заинтересованих политичких кругова, медија и невладиних организација. А за оне који су у том погледу имали неких примедби скован је погрдан назив „легалисти”. Зато и јесте помало комично што се управо из тих кругова сада диже највише повике на рачун, наводног, прекорачења председничких уставних овлашћења. Тим пре што се нису превише узбуђивали у низу других случајева када су председничке интервенције биле на њиховом курсу.

Изгледа да би неко желео да Тадић одради свој „задатак”, да победи на председничким изборима, донесе гласове на парламентарним, обезбеди већину за владу и – онда се повуче да пресеца врпце, прима акредитиве страних амбасадора и бави се хуманитарним радом. А „њих” да лепо пусти да владају.

Не треба сметнути с ума ни чињеницу да је у најновијем Уставу функција председника ипак нешто ојачана у односу на претходни највиши државни акт. Другим речима, Борис Тадић, формално гледано, данас има више надлежности него што су их имали Слободан Милошевић и Војислав Коштуница, или он сам – у претходном мандату. А чак и они који се професионално баве српском политиком нашли би се пред проблемом и морали би да се замисле уколико би се од њих тражило да наведу имена српских премијера током деведесетих година. Да и не говоримо о томе да је неколико последњих година Милошевић с готово потпуно протоколарног места председника СРЈ по свом нахођењу ведрио и облачио у Србији.

Наравно да српска институционална пракса из претходне деценије тешко да може било коме и било за шта бити позитиван пример. Али, поента је у томе да ни у одлазак у другу крајност не представља добро решење. А управо у том радикално супротном правцу отишло се 2001/02. када је на чело српске владе дошао Ђинђић, а на месту председника Србије био – још – Милан Милутиновић, док је Војислав Коштуница био председник СРЈ.

Тада је премијер био све и свја, а председник углавном фикус. У периоду 2004–2008. током кохабитације Коштунице и Тадића ситуација је донекле избалансирана, мада је тежиште ипак било на влади и премијеру, да би се сада, након последњих избора, клатно политичке моћи и утицаја опет померило ка председничкој страни.

Да закључимо, читава ова прича око председничких надлежности и њихових граница, а поводом иступа председника Тадића, ипак је превасходно политички мотивисана – што, наравно, не значи да не треба будно мотрити и указивати на тенденције антиуставног деловања с било које стране. Међутим, актуелне критике су ипак далеко више израз лоше прикривеног незадовољства појединих политичких кругова због неких конкретних Тадићевих потеза, а пре свега, рекао бих, због реализације енергетског споразума са Русима, као и повремениог гласног изражавања незадовољства министра Јеремића због настављања политике условљавања и притисака према Србији. Другим речима, у питању је далеко више политичко упозорење Тадићу – можда чак и превентивно, с обзиром на предстојећу дебату око статута Војводине, као и дилеме око продаје јавних предузећа – него што је то брига за српску уставност, законитост и легализам. Мада бих ја волео да је другачије.

Аутор је уредник „Нове политичке мисли”